

Henk Berends: al vijftig jaar een betrokken molenaar

Tekst: Thea Pol

Beeld: Jelte Oosterhuis

Molenaar is Henk Berends (1954), molenaar van poldermolen De Eendracht om precies te zijn. In Sebaldeburen in het Westerkwartier. En dat al vijftig jaar, want vanaf 1975 is Henk werkzaam op deze molen en is hij sindsdien De Eendracht trouw gebleven. Geen wonder, dit werktuig gebouwd in 1887 ligt prachtig in het Westerkwartier. Dit jaar viert Henk dat hij in maart 1975 zijn molenaarsdiploma in ontvangst mocht nemen. Vijftig jaar molenaar. Vrij uitzonderlijk. Tot dusver ging in de provincie Groningen alleen molenaar Rolf Wassens hem voor.

Gouden Zelfzwichter

Om dit feit te markeren besloot het Gilde van molenaars afdeling Groningen Henk Berends de Gouden Zelfzwichter toe te kennen. Een verguld speldje dat alleen in Groningen wordt uitgereikt.

Onder het mom van het geven van een interview voor *De Zelfzwichter*, waarvan hij jarenlang redactielid was, kwam Henk op vrijdagmiddag 27 juni 2025 nietsvermoedend aan bij het Berlagehuis in Usquert. Daar wachtten, tot zijn verrassing, enkele vertegenwoordigers van het bestuur van de Stichting

De Groninger Poldermolens (SDGP), sinds 1 januari 2016 de eigenaar van De Eendracht, hem op samen met nog enkele gasten uit de molenwereld.

Johan van Dijk, voorzitter van het Gilde in Groningen, feliciteerde Henk van harte met dit jubileum en speldde hem na een korte toespraak het gouden speldje op het t-shirt met daarop een gestileerde afbeelding van De Eendracht. Daarna kreeg Remt Meyer, lid van het bestuur van de SDGP, het woord. Hij memoreerde enkele verdiensten van de molenaar en verhaalde van een bezoek van zijn vriend die al vele jaren in Canada woonde. Deze had opgemerkt dat hij niet naar de overkant van de oceaan zou zijn vertrokken, als hij op zo'n prachtig plekje als waar Henk nog steeds met veel plezier woont, namelijk tegenover 'zijn' molen, had kunnen gaan wonen. Grappig genoeg overwoog Henk zelf ooit om als jonge man naar Canada te emigreren maar toen hij de kans kreeg om molenaar te worden op De Eendracht in Sebaldeburen koos hij, zoals bekend, voor de molen. Spijt heeft hij er nooit van gehad.

Na verloop van enkele jaren was het mogelijk het molenaars-huis te kopen. Het werd door de familie Berends na brand herbouwd en dient sindsdien als hun onderkomen.

De geschiedenis van de Zelfzwichter in het kort

De werkers van het eerste uur waren de heren Wolter Bakker, Cees van der Horst, Piet van Dijken en Henk Berends. Op de achtergrond ondersteunde Gea Geertsema van het molenbureau in Groningen, die veel werk uit handen nam. De vormgeving was in handen van Martin van Doornik. Destijds verscheen het blad vier keer per jaar.

Aanvankelijk werd het blad gestencild, later werd het gedrukt. Dat bleek goed voor de uitstraling,

De Zelfzwichter kreeg meer smoel. Anders dan tegenwoordig was het aanleveren van kopij heel wat lastiger. Veel stukken werden handgeschreven ingediend, die dan vervolgens moesten worden uitgetikt. De foto's moesten worden gerasterd. Martin van Doornik heeft heel wat knip-en-plakwerk verricht. Als *De Zelfzwichter* klaar was ging alles naar molenaar Bernard Dijk in Aduard en daar werden door hem en zijn vrouw Riek etiketten getypt en wikkels geplakt.

Landelijk gezien was *De Zelfzwichter* in het noorden één van de eerste molenbladen, die werden gedrukt. Aanvankelijk richtte het blad zich voornamelijk op molenaars en moleneigenaren. Later zocht men, tot op de dag van vandaag, nadrukkelijker ook de belangstelling van de molenliefhebber.

Redactielid *De Zelfzwichter*

In 1974, Henk was nog in opleiding, besloot hij zich aan te melden als redactielid van het molenblad *De Zelfzwichter*.

'Ik heb affiniteit met taal en natuurlijk met Groninger molens. Het blad richtte zich voornamelijk op de vrienden van de Groninger molens. In de taal van de bijdragen werd daar rekening mee gehouden. Dus geen vaktaal. In mijn tijd als redactielid plaatsten wij verenigingsverslagen, bijdragen over molenherstel, boekbesprekingen door Van der Horst en een historische rubriek. Mijn ervaring is dat mensen namelijk wel een terugblik willen lezen en ook artikelen over de geschiedenis van een molen werden altijd zeer gewaardeerd.'

Incidenten

Incidenten op zijn eigen molen, weet Henk, zijn er nauwelijks geweest. Eén gebeurtenis staat de molenaar nog helder voor de geest, zeker ook omdat deze behoorlijk ingreep in zijn leven. In 1981 kreeg de molen een nieuw gevlucht. De molen had één kale roede, de tweede werd leeggehaald door de kleppen te verwijderen. Eén roede bleef in tact. Tijdens het restauratieproces viel Henk op 6 meter hoogte door een heklat en kwam daarbij in het grint terecht, waarbij het grint de val brak, maar Henk wel een gescheurde milt opliep. Daarvan is de molenaar gelukkig weer goed hersteld.

Henk op de kale roede aan het werk. foto: collectie familie Berends

Remt Meijer overhandigt Henk Berends een bos bloemen in de raadzaal van het Berlagehuis in Usquert. Ook op de foto Nina van den Broek

Ondanks dat Henk inmiddels de zeventig is gepasseerd, is er nog geen opvolger in beeld, ook is er geen tweede molenaar op De Eendracht actief. 'Eigenlijk opereer ik vrij solitair', geeft Henk aan. Een van de drie zoons van Henk en zijn vrouw Maddy lijkt niet de volgende Berends op De Eendracht te worden.

Molenbiotoop

2025 is door De Hollandsche Molen uitgeroepen tot jaar van de molenbiotoop. Daarom toch, tot slot, een vraag hoe het gesteld is met de molenbiotoop van De Eendracht. 'Die is heel behoorlijk', weet Henk. 'Rond het

jaar 2000 vond in het zuidelijk Westerkwartier een ruilverkaveling plaats. Dat resulteerde er gelukkig in, dat het grootste deel van het land rondom de molen boerenland is gebleven. Er is wel sprake van een bomenrij, maar dat is vrij gebruikelijk in het Westerkwartier. En bij oostenwind staat ons huis soms het malen in de weg.'

Aan het eind van de bijeenkomst in het Berlagehuis nam Henk de aanwezigen in vogelvlucht mee in zijn loopbaan op de molen. Wij wensen hem nog vele goede jaren op de molen toe.

Eigenaren molen De Eendracht Sebaldeburen

1801 Polderbestuur
Sebaldebuurstermolenpolder

1987 Sebaldebuurstermolen-
polder gaat op in Waterschap
Westerkwartier

1991 zeven molens in Molen-
stichting Westerkwartier e.o.

per 31-12-2015 Molen-
stichting Westerkwartier
opgegaan in Stichting De
Groninger Poldermolens